

**ДИДАКТИЧЕСКИ ПРОЧИТ
НА ОТКРИТ УРОК
ПО ЕТНОЛОГИЯ**

**Тамара Драганова,
Цветелина Мирославова,
Анка Цончева**

**DIDACTICAL READING
OF AN OPEN LESSON
ON ETHNOLOGY**

**Tamara Draganova,
Tsvetelina Miroslavova,
Anka Tsoncheva**

Abstract: *The article presents a pedagogical experience for an open integrated ethnology lesson by teachers in different specialties. The lesson is based on the interdisciplinary reading about the big scientific, worldview – educational, moral-aesthetic and practical-applied importance of the ethnographic science and inter-scientific-subjective symbiosis. The activities in the lesson are a reading of the material and spiritual values, created by our nation, shared pedagogical and personal experience for the knowledge, awareness and preservation of the family memory and folk psychology, love for the native and the Motherland, for the aesthetic education of the students and for the popularization of the students the culture and the manners, the way of life and the spirituality of the past generations, the rich cultural heritage and the spirituality of the Bulgarian nation.*

Keywords: *Geography and economics, Ethnology, pedagogical experience.*

*„Обучавай нагледно.“
Анастас Иширков*

През 1898 г. в Историко-филологическия факултет на Висшето училище в София се създава Катедра „**География и етнография**“ с ръководител проф. Анастас Иширков. Откриването на катедрата е резултат от историческото развитие на географията в България, а според Д. Кънчев с откриването на катедрата „започват по-системните географски проучвания на територията на България и развитието на географията като наука“ [Кънчев, Д. 1996, с. 27; Кънчев, Д. 2000, с. 34].

Много са още примерите за общото научно начало на *географията и етнографията*, което е доказателство за единното интердисциплинарно взаимодействие между двете учебни дисциплини. На 1 февруари 1898 г. Анастас Иширков е назначен чрез конкурс за редовен доцент **по география и обща етнография** – първият, в откритото през 1888 г. Висше училище в София. Ан. Иширков е посещавал „лекции на видния германски географ Фридрих Ратцел – основоположникът на антропоге-

ографията [Портрети, 2008, с. 6]. Друг пример за научната и дългогодишна обвързаност и взаимозависимост между географията и етнографията е изборът на Ан. Иширков „за почетен председател на авторитетния IV конгрес на славянските географи и етнографи в София през 1936 г.“, както и неговото научно творчество, част от което обхваща и изследвания в областта на етнографията – „169 статии по география, история и етнография (от тях 26 написани на чужди езици)“, а през 1905 г. публикува труда „Накит у природните народи“ и през 1926 г. „Влиянието на културата върху слабокултурните народи“ – ценни етногеографски характеристики [Портрети, 2008, с. 6; Карастоянов, С. 2018, с. 6–9].

В периодизацията на развитие на училищната география има многобройни примери за интердисциплинарната обвързаност между географията и етнографията. Още при въвеждането на географията като самостоятелен учебен предмет в българското училище през 1835 г. П. Славейков посочва че „географски познания присъстват в множество писания още от първите векове на съществуването на българската държава“, като извежда характера на литературните източници – религиозно-поучителен и дава множество примери [Славейков, П. 2008, с. 28]. Пример е „Ловчански религиозен сборник“ от 1618 г., съдържащ описание на **характерните особености на 72 народа в света**. Непрекъснато се разширява географското познание с информацията от религиозните сборници и житията, които са писани от хора с висока за времето обща и географска култура. Религиозните документи са носители на описателни разкази на пътешествията и религиозните пътувания, за географията и **характерните особености на народи** и страни, през които е преминавал пътя им.

В първият период на развитие на училищната география ясно проличават няколко етноложки аспекти, които са доказателство за интердисциплинарния синтез и интегритет между географската и етноложката наука:

☞ Социално-икономическите предпоставки за развитието на стопанството, вътрешния и външния пазар налагат развиване на целенасоченото обучение по странознание, в това число и за родната страна. Обществените потребности, развитието на политическите и търговските взаимоотношения поставят изискването към разширяване на знанията за близките и по-далечните земи. От развитието на търговията и познаването на страната, **особеностите на населението** и производствените възможности е последица присъствието на темите за **бита, културата и спецификите на населението** в учебниците по география;

☞ в учебното съдържание на учебниците, обучението за страните има описателен и номенклатурен характер, като са описани по положение, климат, земеделски производства и **население – кратко и общо, за народа и градовете**;

☞ странознанието е в основата на географските учебници, с цел представяне на цялостен географски образ на страните чрез прилагане на географския синтез за системата **природа – население – стопанство**;

☞ в Предосвобожденския период географията има страноведски характер. При изучаване на страните е следвано развитието и тенденциите на страноведението в европейските страни, както и крайно наболялата необходимост от познаване

на други страни и народи, на специфики в тяхното развитие и налични ресурси, възможности за търговски връзки и обмен [Драганова, Т. 2017, с. 35–37].

Идеята за сравнимост спрямо другите народи по отношение на история, род и език поставя началото на нова културна ориентация за българския народ, дава възможност за сравняване в образованието по дадени исторически и демографски характеристики [Бижков, Г., Попов, Н. 1994, с. 34].

С. Попов експлицитно очертава линията за въвеждането на географията като учебен предмет, съществуването само на килийни училища до 1835 г. и факта, че до тогава географията не е била обособена като самостоятелен курс. **Информацията за други страни и народи**, за образованието в чужбина е получавана от пътешественици, търговци, при завръщане на църковни служители от религиозни и дипломатически мисии [Попов, С. 1928, с. 309]. С. Попов проследява какви са били географските познания на българските ученици, какви държави са съществували тогава и са се изучавали в българското училище. Вниманието в обучението е насочено към изучаване на 26 държави и тяхното описание, включващо положение, климат, земеделски произведения и население [Попов, С. 1935, с. 1075]. Страните са се изучавали описателно, кратко и общо, като за повечето държави са давани числови данни за **броя на населението и за главните градове**, за страните, изучавани по континенти [Бозвели, Н. 1835, с. 34].

В българските учебници още в Предосвобожденския период на училищната география се идентифицира **преплитане на въпросите на географията на населението с въпросите на антропологията и етнографията**, като е акцентирано и върху българския народ извън територията на България [Янков, Р., Дерменджиева, С. 1991, с. 30–32]. Специфика на учебниците по география е раздела „*Народонаселение*“, в който са представени бита и материалната култура на населението по българските земи, наименованието на селата, топонимията на селищата (имена, свързани с растителността, с рударството, със свойствата на земята, влиянието на природните фактори за възникване на селищата и ролята на антропогеографския принцип и др.) [Янков, Р., Дерменджиева, С. 1991, с. 30].

Всички тези примери на училищната география в ретроспекция доказват тезата на М. Иванова, че „*взаимодействието между двете науки – география и етнология, е реципрочно*“ [Иванова, М. 2009, с. 498]. Интердисциплинарното и обектно–предметно позициониране на корелациите между географията и етнологията детерминират динамичността на взаимодействията в хорологичен и холистичен аспект. Според М. Иванова именно общите черти между географията и етнологията прави интеграционния синтез смислен, ефективен и дейностен, защото „*двете науки изучават пространствените взаимоотношения между народите, еднакво спомагат за опознаването и изграждането на представите за различните народи, имат допирни точки при изучаването на природата и нейното въздействие върху хората, както и при изследването на социално–икономическите фактори*“ [Иванова, М. 2009, с. 496].

Твърдо убедени и с вяра, че чрез училищното образование и взаимодействието със семейството се градят и разкриват „*материалните и духовните ценности, създадени от нашия народ, тя кара всеки българин и особено подрастващото поколение да осъзнава своя корен дълбоко във вековете, да се изпълва с любов и привързаност към миналото, настоящето и бъдещето на своята родина.*“, ние развиваме нашите интердисциплинарни идейни проекти [Колев, Н. 1987, с. 5–6].

Откритият урок на тема „Български народни обичаи и носии“, е проведен в Хуманитарна гимназия „Св. св. Кирил и Методий“ – гр. Велико Търново в извънурочна и неформална среда. Целевата група на учениците обхваща възрастта 15–17 год., ученици от VIII, X и XI клас.

Откритият урок по етнология е представен в библиотеката на училището, която е аранжирана цялостно по темата на урока и е „претворена“ в един мини-етнографски музей с многобройни етнологички секции за народните носии, обичаи, изложби на народни пана, икони, рисунки, терлици, шевици и др.

Урокът е интегрирано конструиран, идеен план, съдържателна концепция и творческо решение, организиран и проведен от учителите – Тамара Драганова (учител по география и икономика, екология, директор, ръководител на проекти, дизайнер), Анка Цончева (учител по физика и астрономия, математика, главен учител, художествен и идеен ръководител на проекти) и Цветелина Мирославова (учител по математика, информатика, информационни технологии, пом. директор по учебната дейност, мениджър и финансист на проекти, дизайнер). Екипът привлече към проекта и към идейния замисъл и други учители от училището: по журналистика и български език и литература (Валентина Камбурова), по изобразително изкуство (Светлана Петкова), физическо възпитание и спорт (Галина Пенкова) и др., което създаде една неповторима интегрирана уникалност на ниво хоризонтални връзки в обучението на неформалното образование по етнология и в частност на информалното.

Откритият урок е проведен във връзка с международен проект „Изкуство, литература и спорт срещу агресията в училище“ по секторна програма Коменски.

В интегрирания открит урок по етнология се включиха институции с пряко отношение към проблематиката, с конкретни дейности и активно присъствие в дискусиата и представянето на българските обичаи и носии, както и в предварителната подготовка за урока и предшестващите дейности: ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ (Исторически и Филологически факултет), РНБ „П. Р. Славейков“, РИО – Велико Търново, Институт „Конфуций“ – Велико Търново, Телевизия „Евроком – Царевец“, ученици и родители от други търновски училища, медии и др.

Образованието в България е национален приоритет, с ясно дефинирани цели на училищното образование за:

- ☞ *съхраняване и утвърждаване на българската национална идентичност;*
- ☞ *интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие и подкрепа на всяко дете и на всеки ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му;*
- ☞ *придобиване на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация и активен граждански живот в съвременните общности [ЗПУО, 2016, с. 2].*

Реализирането на образователните цели е немислимо без прилагане на конкретни принципи, защото образованието като процес включва – *обучение, възпитание и социализация*. Нормативно разписаните принципи на образователната политика в страната, които пряко и косвено са рефлексия на целите, които поддържат идейния план на открития урок по етнология, са:

- ✦ *ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;*
- ✦ *запазване и развитие на българската образователна традиция;*
- ✦ *хуманизъм и толерантност;*
- ✦ *съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език;*
- ✦ *иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;*
- ✦ *ангажираност на държавата, общините и юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието [ЗПУО, 2016, с. 1–2].*

В отговор на целите и принципите на училищното образование от методико-дидактически и психолого-педагогически аспект са приложени различни подходи на работа, базирани на интердисциплинарния прочит на темата: системен, комплексен, интегриран, научен, технологичен, проблемен, исторически, личностен, изследователски и др. подходи. Изследователските задачи, поставени на учениците са предпоставка, условие и ресурс за провеждане на качествено обучение и развиване на творческите способности. От друга страна, като част от дидактическата система на обучение изследователските задачи насочват учениците към провеждане на самостоятелно изследване и проучване на българските традиции, обичаи, народни носии и българската душеност и култура. С. Дерменджиева защитава тезата, че „*в условията на ново мислене използването на изследователския метод е повече от наложително*“ [Дерменджиева, С. 2001, с. 5–7].

Самостоятелното изследване на темата от учениците в семейна среда на проучване има важна роля във взаимоотношенията ученик–родител, води до подобряване общуването в семейството, развиване на творческата дейност и уменията за комуникация с различни поколения, формиране на умения за изслушване и организация на записване на информацията от пряката комуникация и наблюдения, както и развиване на умения и компетенции за работа с различни източници на информация, формиране на знания за методологията на изследването, неговото провеждане, анализ и представяне на резултатите.

Изследователските задачи, поставени на учениците водят до развиване интереса на учениците, систематизиране и разширяване на знанията за миналото и настоящето на българските традиции и обичаи, за развитието на патриотизма и любовта към родното селище, родния край, към познаване на родовата памет и родословието, към корените на семейството.

Формата на урока поставя учениците в активна и действена позиция, всеки със своя собствена роля и отношение в открития урок, формиране на знания, умения и компетенции у учениците от личен опит и самостоятелно провеждане на изследване по темата за българските обичаи и носии в семейството.

Всички ученици в едномесечен срок реализират лично проучване и изследване на българските обичаи и носии в своя роден край, подпомогнати от своите родители и прародители. Ролята на семейството при изпълнение на изследова-

телските задачи за бита и културата, обичаите и народните носии, поставени на учениците е една позната и добра образователна традиция. Родителската подкрепа при подготовката на домашната работа е решаваща за успеваемостта и ефективността, качеството и резултатността от провеждането на уроци по етнология. Включването и участието на родителите и прародителите в изследването на българските обичаи и носии води до създаването на добра атмосфера и условия за работа в домашна среда, формирането на навици и поведенчески модели, усъвършенстването на самоорганизацията на самостоятелната работа, създаването на трудови изследователски навици и компетенции, както и преоткриване на семейната среда като работното място. Специфика в съвместното изпълнение на изследователската задача на учениците е именно работата с членовете на семейството и ролята на семейството при съвместното изпълняване на задачите, както и времето отделено на детето е важно за неговото израстване като личност и модел за възпитание и информално образование [Драганова, Т. 2018, с. 285–287].

Възможността родителите и прародителите да са част от изследователската работа на учениците не приключва само в домашни условия, но и има естествено и обективно продължение чрез участието и присъствието им на самия открит урок, което е ценна рефлексия и мотивация от проучването на учениците за обичаите и носиите.

В открития урок присъстват и участват родители на учениците, които пряко имат отношение, влияние и наблюдения при изпълнението на изследователските задачи.

Дейности, предхождащи провеждането на открития урок по етнология са посещенията на етнографски и исторически музеи, Музей „Сарафкина къща“ и други музейни експозиции при РИМ – Велико Търново, РЕМО „Етър“ – гр. Габрово и др.

В РНБ „П. Р. Славейков“ се проведе беседа с библиотекар за възможностите при търсене и проучване на литература по темата за българските носии, обичаи, празници и народни песни. Учениците под ръководството на учителите Т. Драганова, А. Цончева и Цв. Мирославова, съвместно с библиотечния специалист Виктория Роглева разгледаха архива на третото най-голямо фондохранилище в страната (Приложение 1, Обр. 1.). Проведената дискусия за съхраняване на българските традиции бе последвана от проучване на особеностите на българските носии – цветове, форма, размери, кройка, материи, скици на мъжки и женски дрехи, мъжки и женски ризи, саи, престилки, „бенеvreци“, антерии, абичка, елек, „долатанче“, „кича“, „джубе“, „гуня“, „опанджак“, „ямурлук“ и др.

Библиотекаря В. Роглева представи лекция за разновидностите на носиите с по-широко разпространение, като разкри конкретни видове, особености, основни съставни части и белези на мъжката и женската носия във Великотърновско и формира у учениците цялостна представа за носиите в родния край. Благодарение на професионализма на В. Роглева учениците получиха указания за самостоятелното търсене и провеждане на изследването по литературните източници на темата за предстоящия открит урок и изработването на макети, модели, дървени релефи и рисунки на народни носии (Приложение 1, Обр. 2.).

В. Роглева откри и представи изложба на книги от фонда и фотоси, които представят българските носии и обичаи в България по етнографски области. Изложбата бе експонирана в читалнята на Регионалната библиотека в рамките на един месец, като бе достъпна за ученици, родители, учители, читатели и граждани на Велико Търново (Приложение 1, Обр. 3.).

В библиотеката на училището също бе подредена мини-изложба от РНБ в деня на открития урок по етнология. Своеобразният щанд с уникални книги, сред тях „Сборникъ от народни умотворения, обичаи и др.“ от 1889 г., изданието на БАН „Игра по огън – нестинарство“ и др. ценни издания развълнува много от гостите на събитието (Приложение 1, Обр. 4.). Библиотечният професионалист Виктория Роглева „*разказа за фонда на третото най-голямо в България хранилище, за депозитните екземпляри, за 14-те ръкописа на богословска тематика, някои датиращи от XIV век. В 63 тома пък е събрано българското песенно народно творчество от над 70 хиляди песни и всички томове се съхраняват в търновската библиотека*“ [Междучасие, 2013, с. 1].

По време на открития урок по етнология се откри изложба на ръчно плетени терлици, някои от които са съвместен продукт между ученици и техните прародители (Приложение 1, Обр. 5.).

По време на урока се откри и представи изложба на картини–реплики на български народни носии от различни етнографски области в България, резултат от самостоятелната проучвателна дейност на учениците в Регионалната библиотека (Приложение 1, Обр. 6.).

Интердисциплинарното обучение и подготовка за урока по етнология включва организиране и провеждане на изложба от рисунки на ученици, които са резултат от техните творчески способности и изследователски търсения за народните обичаи и носии, трансформирани в авторски картини. Изложбата е експонирана на няколко места в училището – в коридорите, в кабинета по информатика и библиотеката на гимназията, като в нея участват с рисунки над 70 ученици от VIII, IX и X клас (Приложение 1, Обр. 7.).

Откритият урок е съпроводен и с една специфична изложба от ръчно изработени дървени макети на народни носии и черги, рисувани с пирограф (Приложение 1, Обр. 8.).

Ученици и учители участват в изработването на макети на народни носии от всички етнографски области в България, които са изложени в библиотеката на гимназията (Приложение 1, Обр. 9.). На открития урок са представени и разяснени особеностите и характерните белези, символики и отличителни особености, самобитност и класификация, по които може да бъдат разпознавани. Изработването на макетите е част от предварителната подготовка за урока, която включва проучвателната дейност в семейството, в библиотечния фонд на Регионалната библиотека и в музейните сбирки.

Учениците с ентузиазъм изработват общо 36 модели на български мъжки и женски народни носии от естествени памучни и вълнени тъкани, представени в самостоятелна изложба в коридорите на гимназията и библиотеката, която е рефлексия от изложбата в Регионалната библиотека след представената лекция за видовете народни носии (Приложение 1, Обр. 10.).

Трети модел на макети на български народни носии са изработени от Елица Петкова, която изучава дизайн и архитектура в друго търновско училище и е носител на много награди от национални и международни конкурси (Приложение 1, Обр. 11.).

Всички модели на български народни носии са изработени от учениците под прякото научно ръководство на учителите Т. Драганова и А. Цончева. Представени са шопски, тракийски, пирински, родопски, странджански, добруджански, северняшки народни носии.

Част от дейностите по подготовката за открития урок са и изработените колажи от учениците, венци за косите на момичетата, които участват във възстановката на обичаи и народни танци при представяне на проекта в гр. Комотини (Гърция), както и в етноложкия урок и демонстрацията на български народни носии (Приложение 1, Обр. 12.). Всички венци са изработени от учениците, като особен акцент в традиционното женско облекло. Представена е символиката на моминския венец по време на урока – жизненост, плодородие и здраве.

Като резултат от самостоятелната работа на всеки ученик са създадените модели за подредба на библиотеката, която е трансформирана и с интериорна дизайнерска визия на етнографски музей (Приложение 1, Обр. 13.). Част от интериора на училищния етнографски музей са: черги, китеници, менци, хурки, икони, макети на народни носии, фолклорни колажи, народни носии, престилки, накити и др.

Откритият урок по етнология започна с въвеждане на публиката в атмосферата на българската душевност и фолклор, обичаи и народни танци чрез нестинарски танц в изпълнение на Генослава Стефанова и Евелина Църнакова от X клас. Художествен ръководител и хореограф на учениците е Т. Драганова (Приложение 1, Обр. 14.). Генослава и Евелина представят танца върху „разстлана жарава“ с иконите на светците Константин и Елена, както се изпълнява в оригинал ритуалът в странджанското село Българи. Селото е единственото място, където е съхранено нематериалното световно културно наследство на България – нестинарство и от 2009 г. е в списъка на ЮНЕСКО. В миналото „нестинарски“ села са били Кости, Бродилово, Граматиково, Сливарово и Кондолово.

Директорът на гимназията представи пред ученици, учители, родители и гости на открития урок по етнология лекция и презентация по темата за нестинарството – история, разпространение, същност на ритуала, научна обосновка, като част от родовата памет на нейното семейство и родния странджански край (Приложение 1, обр. 15). В края на нестинарския разказ прозвуча странджанската народна песен „Я вчера ходих“ в изпълнение на странджанския народен певец Георги Драганов. Песента прозвуча като ехо от богатото творческо песенно минало на българския народ, от човека пазител на автентичния български фолклор и автор на книгата за странджанската народна певица Комна Стоянова.

Д-р Павлин Чаушев от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, изнесе лекция за българските народни носии, като сравни две автентични народни носии – северняшка и странджанска. Омайният разказ за орнаментиката в двете прекрасни български носии, които представят Йоана Нанкова от X клас и Магдалена Спирдонова от XI клас плени публиката. Магдалена демонстрира характерната за Плевенския край носия, наследена от бабата на пом.-директора Цветелина Мирославова, а Йоана

демонстрира характерната за Бургаския край носия, наследена от бабата на директора Тамара Драганова (Приложение 1, обр. 16, Обр. 17.). Д-р Чаушев направи обстоен разбор на двете носии, като „*Ризата, двете престилки (предна и задна), коланът и шапката оживяха с багрите си пред очите на учениците. Всяка носия имаше специфична украса, докато сукманите се отличаваха по тъканите – вълна и съчетание от коноп и памук*“. [Междучасие, 2013, с. 1]

Изненада за гостите на етноложкия урок поднесе д-р Павлин Чаушев, който показва и обясни символиката на автентични пафти или чапрази със сребърен обков и вплетени религиозни и растителни мотиви. Силно въздействие предизвика демонстрацията на сребърни гривни от края на XVIII в. с фина и оригинална изработка, и особено с издълбаните в тях миниатюрни дупчици, в които се е наливало розово масло, с цел да ухае хубаво и по-продължително време. Най-силно впечатление на аудиторията направи накитът с изображение на Богоявление, свързано с родилния цикъл (Приложение 1, Обр. 16.).

Специален гост на открития урок бе проф. д-р Мария Иванова – дългогодишен преподавател по етнология във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, известен български и световно признат специалист етнолог (Приложение 1, Обр. 18.). Проф. Иванова отправи приветствие към учениците и учителите, организатори на урока и пожела повече такива срещи, посветени на етнологията да се провеждат в българските училища.

Учениците от паралелките по журналистика под професионалното ръководство на г-жа Валентина Камбурова отразиха открития урок по етнология в медиите, като дадоха гласност на материалните и нематериалните духовни ценности и култура, за да може повече хора да познават и осъзнават своите корени, и да ги съхраняват и предават в бъдеще.

В Музикалното училище на гр. Комотини, учениците със своите ръководители Т. Драганова и А. Цончева представиха българските народни носии и обичаи, народни песни и танци, изложби на макети, мартеници, картички с модели на престилки, колажи, народни носии, рисунки и др. материали по международния проект. Представените народни танци от учениците на гимназията са по тяхна хореография и избор на етнографска област и ръководството на Галина Пенкова – ст. учител по физическо възпитание и спорт.

Учениците подариха изработените от тях авторски мартеници на своите приятели по проекта с наричане за здраве и берекет. Мартениците са направени по идея и дизайн на Цв. Мирославова. Рени Трайкова от VIII клас плени публиката с красотата на българската народна песен в изпълнение на три народни песни от различните краища на България.

Ученици и учители станаха част и от автентичните спортни игри на всяка държава по проекта – Полша, Румъния, Германия, Великобритания, Латвия, Италия, Турция, Гърция, Кипър. Гимназистите са подготвени от Галина Пенкова – ст. учител по физическо възпитание и спорт и заслужил майстор на спорта.

Рецептата за един ефективен и успешен интердисциплинарен урок е взаимодействието и комуникацията, продиктувани от любов към учителската професия, към училището и учениците, към всичко българско и родно, както и от професионализма на педагозите.

Приложение 1

Обр. 1. Учители и ученици на гости в РНБ „П. Р. Славейков“, посрещнати от библиотечния специалист – Виктория Роглева.

Обр. 2. Виктория Роглева дава указания за самостоятелното търсене и провеждане на изследването по литературни източници.

Обр. 3. Изложба и проучване на литературата в третото най-голямо библиотечно фондохранилище в страната – формиране знания, умения и компетенции, съчетани с емоции и много усмивки.

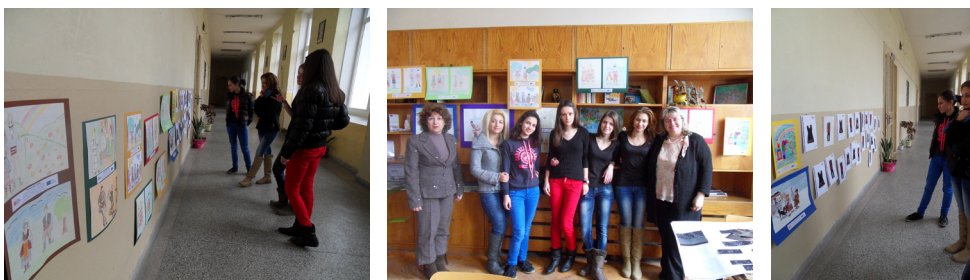
Обр. 4. Изложба в гимназията на уникални книги за българските обичаи, празници и носии, умотворения от 1889 г. и изнесена лекция от Виктория Роглева – библиотекар в РНБ „П. Р. Славейков“ по време на етноложкия урок.

Обр. 5. Изложба на ръчно плетени терлици от ученици под ръководството на Ружа Симеонова.

Обр. 6. Изложба на картини–реплики на български народни носии.

Обр. 7. Изложба на рисунки – „Български народни обичаи и носии“.

Обр. 8. Изложба на ръчно изработени дървени макети на носии и черги с пирогограф.

Обр. 9. Изложба на ръчно изработени макети на народни носии от всички етнографски области на България.

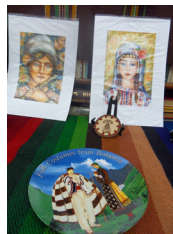
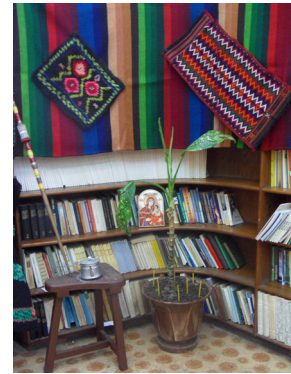
Обр. 10. Модели на български мъжки и женски народни носии от естествени памучни и вълнени тъкани.

Обр. 11. Изложба на народни носии изработени от Елица Петкова.

Обр. 12. Изработени от учениците венци и колажи.

Обр. 13. Библиотеката на гимназията – мини-етнографски музей.

Обр. 14. Възстановка на ритуала „Нестинарство“ от ученичките Генослава Стефанова и Евелина Църнакова от X клас.

Обр. 15. Тамара Драганова изнесе лекция и презентация за нестинарството с песните на странджанския народен певец Георги Драганов.

Обр. 16. Д-р Павлин Чаушев изнесе лекция за българските народни носии и накити

Обр. 17. Цв. Мирославова и Магдалена, Т. Драганова и Йоана с носиите на своите баби.

Обр. 18. Специален гост на открития урок по етнология – проф. д-р Мария Иванова.

Обр. 19. Ученици представят българските народни носии и обичаи, народни песни и танци, изложби на макети, колажи, народни носии, рисунки и др. материали по проект в гр. Комотини – 2013 г. с ръководители – Тамара Драганова и Анка Цончева.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Публикации

Бижков, Г., Попов, Н. 1994 – Георги Бижков, Николай Попов. Сравнително образование. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1994. [Georgi Bizhkov, Nikolay Popov. Sravnitelno obrazovanie. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 1994.]

Бозвели, Н. 1835 – Неофит Бозвели. Краткое политическое землеописание за обучение на болгарското младенчество. Крагуевац, 1835. [Neofit Bozveli. Kratkoe politicheskoe zemleopisanie za obuchenie na bolgarskoto mladenchestvo. Kraguevats, 1835.]

Междучасие, 2013. – Български народни обичаи и носии оживяха в училище. Междучасие. Ученически вестник, бр. 91, 2013. [Balgarski narodni obichai i nosii ozhivyaha v uchilishte. Mezhduchasie. Uchenicheski vestnik, br. 91, 2013.]

Дерменджиева, С. 2001 – Стела Дерменджиева. Методика на изследователската дейност по регионална география. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2001. [Stela Dermendzhieva. Metodika na izsledovatelската deinost po regionalna geografia. Veliko Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodii“, 2001.]

Драганова, Т. 2017 – Тамара Драганова. Сравнителен анализ на обучението в Балканите по „География на страните“, дисертация, 2017. [Tamara Draganova. Sravnitelnen analiz na obuchenieto v Balkanite po „Geografia na stranite“, disertatsia, 2017.]

Драганова, Т. 2018 – Тамара Драганова. Ръководството за домашна работа в основното образование на Македония и домашната работа по география като образователна политика за усъвършенстване на неурочната самостоятелна работа. – В: Сборник Годишна университетска научна конференция. Велико Търново: ИК на НВУ „Васил Левски“, 2018, 274–287. [Tamara Draganova. Rakovodstvoto za domashna rabota v osnovното obrazovanie na Makedoniya i domashnata rabota po geografiya kato obrazovatelna politika za usavarshenstvane na neurochnata samostoyatelna rabota. – V: Sb. Godishna universitetska nauchna konferentsia. Veliko Tarnovo: IK na NVU „Vasil Levski“, 2018, 274–287.]

ЗПУО, 2016 – Закон за предучилищното и училищното образование, България, 2016. [Zakon za preduchilishtnoto i uchilishtnoto obrazovanie, Bulgaria, 2016.]

Иванова, М. 2009 – Мария Иванова. Ролята на географията при изучаването на етническите общности. – В: България, българите и Европа – мит, история, съвремие. Т. III. Велико Търново, 2009, 496–499. [Mariya Ivanova. Rolyata na geografiyata pri izuchavaneto na etnicheskите obshnosti. – V: Bulgaria, balgarite i Evropa – mit, istoria, savremie. T. III., Veliko Tarnovo, 2009, 496–499.]

Карастоянов, С. 2018 – Стефан Карастоянов. Анастас Иширков – основоположник на географската наука в България. – В: Проблеми на географията, БАН, София, 2018, кн. 1–2, 3–14. [Stefan Karastoyanov. Anastas Ishirkov – osnovopolozhnik na geografската nauka v Bulgaria. – V: Problemi na geografiyata, BAN, Sofia, 2018, kn. 1–2, 3–14.]

Колев, Н. 1987 – Николай Колев. Българска етнография. София: Наука и изкуство, 1987. [Nikolay Kolev. Balgarska etnografia. Sofia: Nauka i izkustvo, 1987.]

Кънчев, Д. 1996 – Димитър Кънчев. Научно-методически основи на обучението по география в българското училище. София: ТИЛИА, 1996. [Dimitar Kanchev. Nauchno-metodicheski osnovi na obuchenieto po geografia v balgarskoto uchilishte. Sofia: TILIA, 1996.]

Кънчев, Д. 2000 – Димитър Кънчев. Методика на обучението по география. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2000. [Dimitar Kanchev. Metodika na obuchenieto po geografiya. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 2000.]

Попов, С. 1928 – Сава Попов. Географията в българските училища. – В: Училищен преглед, 1928, кн. 3, 306–314. [Sava Popov. Geografiyata v balgarsките uchilishta. – V: Uchilishten pregled, 1928, kn. 3, 306–314.]

Попов, С. 1935 – Сава Попов. Стогодишнина на първия български учебник по география. – В: Училищен преглед, 1935, кн. 9, 1072–1077. [Sava Popov. Stogodishnina na parviya balgarski uchebник po geografija. – V: Uchilishten pregled, 1935, kn. 9, 1073–1077.]

Портрети, 2008 – Акад. проф. д-р Анастас Иширков – Основоположникът (по случай 140 години от рождението му). Бележити български географи. Портрети. – В: География, кн. 1, 2008, 6–7. [Akad. Prof. D-r Anastas Ishirkov – Osnovopolozhnikat (po sluchai 140 godini ot rozhdenieto mu). Belezhiti balgarski geografi. Portreti. – V: Geografia, kn. 1, 2008, 6–7.]

Славейков, П. 2008 – Петър Славейков. Развитие на географията в България. – В: География 21, 2008, кн. 6, 27–33. [Petar Slaveikov. Razvitie na geografiyata v Bulgaria. – V: Geografiya 21, 2008, kn. 6, 27–33.]

Янков, Р., Дерменджиева, С. 1991 – Румен Янков, Стела Дерменджиева. Икономогеографското съдържание на някои учебници по география в миналото. – В: Обучението по география, 1991, кн. 2, 28–32. [Rumen Yankov, Stela Dermendzhieva. Ikonomogeografskoto sadarzhanie na nyakoi uchebnitsi po geografia v minaloto. – V: Obuchenieto po geografia, 1991, kn. 2, 28–32.]